

FGM

Ekonomi/Juridik AB
- Din partner inom ekonomi och juridik -

HÖGSTA DOMSTOLEN
JS 13

INKOM: 2021-06-24
MÅLNR: Ö 3927-21
AKTBIL: 1

2021-06-23

HÖGSTA DOMSTOLEN

Box-2066
103 12 STOCKHOLM

SVEA HOVRÄTT

Avdelning 07
Box-2290
103 17 STOCKHOLM

KLAGANDE**Elamos Restaurang AB i likvidations konkursbo** (556904-3135)

Adress hos ställföreträdaren
131 72 NACKA

STÄLLFÖRETRÄDARE:

Konkursförvaltaren avdokaten Mikael Söderman
Advokatfirman Bastling & Partners AB
S:t Eriksgatan 63 B
112 34 STOCKHOLM

OMBUD

PERSSON, Ingvar
(Advokat)
Samma adress.

MOTPART**Dödsboet efter Rabi Isabar** (631010-2899)

Adress hos ombudet

OMBUD

HÅKANSSON, Mats
(Jur.Kand.)
FGM Ekonomi/Juridik AB
Box-860
114 79 STOCKHOLM
florida@fmredovisning.se

1. ÄRENDE

1.1 Mål nr: Ö 13849-20, Svea HovR. Överklagat avgörande Södertörns TR slutliga beslut 2020-11-13 i mål nr. T 4320-20.

2. SAKEN

Avskrivning.

2.1 Nu fråga om begäran av prövningstillstånd.

2.2 Nu fråga om överklagade av Svea HovR's beslut i mål Ö 13849-20.

2.2 Nu fråga om att Högsta Domstolen skall klargöra förhållandena gällande universalsuccession samt hur förhållandet kan begränsas av Ärvdabalkens regler i kapitel 21, samt tillämpningen av dess inom familje- och arvsrätt gällande inskränkningar vid personlig skuld.

3. YRKANDEN

3.1 Dödsboet efter Rabi Isabar, nedan "**Dödsboet**", **bestrid**er och överklagar härmed Svea HovR's beslut i sin helhet eftersom beslutet i grunden är fel.

3.2 "**Dödsboet**" yrkar **att** Högsta Domstolen skall meddela prövningstillstånd eftersom det föreligger stora oklarheter i Svea HovR's dom på de grunder som anförs nedan.

3.3 "**Dödsboet**" överklagar härmed Svea HovR's dom i mål Ö 13849-20 i sin helhet med yrkande om att Svea HovR's dom skall undanröjas samt att tingsrättens dom skall fastställas.

FGM

556764-5626

POSTADRESS:

Box-860
114 79 STOCKHOLM

E-POST: florida@fmredovisning.se

FGM

3.4 "Dödsboet" yrkar att Högsta Domstolen skall klargöra förhållandena gällande universalsuccession samt hur de kan begränsas av Ärvdabalkens regler i kapitel 21, samt tillämpningen av dess inom familje- och arvsrätt gällande inskränkningar vid personlig skuld. Frågeställningen får anses vara av stort intresse för den allmänna rättstillämpningen inom olika juridiska sakområden.

3.5 "Dödsboet" yrkar att om HD inte meddelar prövningstillstånd skall Svea HovR beslut att återförvisa målet till Tingsrätten vara gällande i enlighet med Svea HovR's dom.

4. BAKGRUND

4.1 Rabi Isabar var legal ställföreträdare i restaurangbolaget Elamos Restaurang AB. Isabar avled 2020-04-17 i sviterna av Covid-19.

I ett aktiebolag är aktiebolagets styrelse och verkställande direktör (vd) legala företrädare för bolaget, (Aktiebolagslagen (2005:551), ABL, 8:35 §). Såväl VD som den som är ordinarie ledamot av en bolagsstyrelse kan i sin roll som legal företrädare för bolaget bli solidariskt betalningsansvarig med bolaget för obetalda skatter och avgifter enligt reglerna om företräddansvar.

Styrelsen i ett aktiebolag kan inte genom delegation, utfärdande av fullmakter eller på annat sätt avbörda sig det yttersta ansvaret för aktiebolagets organisation och förvaltning. Detsamma gäller för skyldigheten att sörja för en betryggande kontroll av aktiebolagets bokföring, medelsförvaltning och ekonomiska förhållanden, (prop. 2004/05:85 s. 310 och prop. 2004/05:85 s. 617-618).

4.2 Grunderna för "Dödsboets" inställning vidhålls: Allmänt kan sägas att "Dödsboet" övertar den avlidnes tillgångar och skulder enligt gällande rättsförhållanden. En typ av dessa utgörs av den dödes skulder, vilka i 21 kap. Ärvdabalken (1958:637), ÄB, erhållit specialreglering. Något som också konstaterats är att "Dödsboets" syfte är avveckling, vilket, förutsätter att "Dödsboets" skulder betalas och att arvsskifte sker, (i de fall det är möjligt). Hur "Dödsboets" skulder regleras och hur dessa skall betalas blir därför särskilt intressant. Det kan sägas att det finns tre kategorier av skulder som kan betalas med "Dödsboets" tillgångar. Kategorisering bygger uteslutande på vem gäldenären var vid skuldens uppkomst: 1. den avlidne, 2. "Dödsboet" (saknar relevans i detta mål), eller Dödsbodelägare (saknar relevans i detta mål), (se: Walin & Lind II, Ärvdabalken II, sid. 222). I den första kategorin övertar "Dödsboet" den avlidnes skulder såvida dessa inte personligen hänförs sig till den avlidne.

4.3 Bolaget var i likvidation innan det försattes i konkurs sedan Bolagsverket beslutat om s.k. tvångslikvidation p.g.a. av att Bolaget inte hade inkommit med årsredovisning inom föreskriven tid. Såvitt känt förelåg en tvist mellan bolagsmännen i Bolaget som resulterade i att Rabi Isabar blev avstängd från Elamos Restaurang AB's, nedan Bolaget, affärskonto. Det innebar att pengar överfördes till Isabars privata konto i Handelsbanken för att betala löner och leverantörsfakturer för Bolagets räkning. Bolaget försattes i konkurs 2019-03-19. Bolaget var försatt i likvidation 2019-02-15. Konkursförvaltaren, nedan Käranden, uppgav att han bedömt att Bolaget var på obestånd vid samtliga betalningar som konkursboet hade begärt återvinning på. Påstående enligt följande, "Den äldsta förfallna leverantörsskulden uppgick till 2.576,00 kronor och förföll till betalning 2017-07-26. Den äldsta förfallna skulden av betydande storlek, d.v.s. 34.536,00 kronor härstammade från beskattningsperioden januari 2018, (se: Advokatfirman Bastling & Partners Förvaltarberättelse. Sid. 3, aktbilaga 15 mål T 4320-20, Södertörns TR). Det kan inte uteslutas att konkursförvaltaren hade lämnat oriktiga uppgifter gällande Bolagets obeståndstidpunkt.

4.4 Käranden uppgav, i Advokatfirman Bastling & Partners bouppteckning av konkursbolaget daterad 2019-04-29, följande: "Räkenskapsmaterial ej omhändertaget", (Se: aktbilaga 14 i mål T 4320-20, sid. 1, Södertörns TR. Konkursbouppteckning i mål nr: K 4197-19, Södertörns TR). Trots det hade en konkursbouppteckning upprättats för edgångssammanträde i TR. Underlaget för bouppteckning saknades. Det uppgavs även att ingen verksamhet bedrevs i Bolaget vid konkursutbrottet. (se: Advokatfirman Bastling & Partners Förvaltarberättelse. Sid. 2, aktbilaga 15 mål T 4320-20, Södertörns TR). Vidare uppgavs att Bolaget inte hade bedrivit någon verksamhet under några månader före konkursen. Mot dessa påståenden skall ställas följande fakta: Bolaget hade betalat leverantörsskulder löpande med sammanlagda beloppet: 784.606,67 kronor under perioden: 2018-01-01 t.o.m. 2018-10-31, (se aktbilaga 6, mål T 4320-20 Södertörns TR. Bolagets affärskonto nr: 6198-854857788 Handelsbanken, Skärholmen). Det innebär sannolikt att Bolaget inte var på obestånd under perioden: 2018-01-01 t.o.m. 2018-10-31, d.v.s. den period som Isabar påstås ha mottagit betalningar från Bola-

get på sitt privata konto nr: 6198-34819258 Handelsbanken, Skärholmen till ett uppgivet belopp om 1.415.000,00 kronor för egen ekonomisk vinning.

4.5 Käranden väckte talan, genom stämning, mottagen 2020-03-17 av Södertörns TR. Bolagets konkursutbrott verkställdes 2019-03-19. Enligt Lag (1994:481) om ändring i Konkurslagen som trädde i kraft 1994-07-01, 20 § skall vid allmän domstol talan om återvinning väckas **inom ett år från dagen för konkursbeslutet. Konkursboet har således väckt talan i rätt tid.** TR:s beslut är korrekt. Kärandens påståenden att Isabars personliga skulder, aktuella i detta mål, automatiskt skulle övertas av "Dödsboet" är i grunden fel. Kärandens påståenden, med åberopande av Rättegångsbalken (1942:740), RB, 13:7 och 13:7 §§ 3 st. saknar relevans i detta sammanhang och skall därför avvisas.

BOUPPTECKNING

4.6 Efter konkursboet ingett bouppteckning efter Isabar hade "Dödsboet" beretts tillfälle att träda in i processen. "Dödsboet" hade meddelat TR det **inte** inträdde i processen. Käranden yrkade då att TR skulle besluta att "Dödsboet" skulle överta Isabars "talan" i målet. Käranden hade även yrkat ersättning för rättegångskostnader med beloppet 75.300,00 kronor. Yrkandet fick förstås vara riktat mot "Dödsboet". Käranden hade yrkat att en analog tillämpning av Rättegångsbalken (1942:740), RB, 13:7 § 3 st vilket skulle medföra att "Dödsboet" var skyldigt att överta Isabars talan i målet eftersom "Dödsboet" hade trätt i Isabars ställe baserat på RB regler om partssuccession som skulle innebära att den som övertar talan från någon av de ursprungliga parterna måste godta rättegången i det skick som den befann sig när han eller hon inträdde i processen och gör gällande att omständigheterna måste gälla även i en situation som denna. Käranden tycks blanda ihop rekvisiten i denna del eftersom "Dödsboet" Isabar **inte** har övertagit och **inte** har inträtt i tvisten.

"Dödsboet", som hade tagit del av kärandens yrkanden, hade i yttrande vidhållit inställningen att "Dödsboet" inte inträdde i processen. "Dödsboet" hade även yrkat att TR skulle avskriva målet från vidare handläggning vilket tingsrätten gjorde.

5. DÖDSBOET GÖR GÄLLANDE

5.1 Svea HovR angav att det saknas särskilda bestämmelser om tredje parts skyldighet att inträda som part i rättegången när tvisteföremålet har övergått till denne genom universalsuccession, t.ex. genom arv eller fusion. Bestämmelserna i RB 13:7 § reglerar enbart situationer där en övergång av tvisteföremålet har skett genom singularsuccession, dvs. genom någon form av överlåtelse. Av lagmotiven framgår det att vid införandet av bestämmelsen inte ansågs nödvändigt med särskilda regler om vad som skall ske vid universalsuccession, (jmf: NJA II 1943 s. 169).

5.2 Svea HovR anförde att som huvudregel gäller att ansvaret för obligationsrättsliga förpliktelser vid den förpliktades död övergår på dennes dödsbo och som exempel angav man Högsta Domstolens beslut gällande en proprieborgensförbindelse som fick anses gå över på borgensmannens dödsbo eftersom det inte finns särskilda regler, eller annat särskilt stöd för en annan bedömning, (jmf: NJA 2000 s. 97). I rättsdoktrin (den juridiska litteraturen har det framförts att vissa förbindelser bör undantas från huvudregeln och istället upphöra i och med gäldenärens död). Som exempel har nämnts förpliktelser som avser att personligen utföra ett uppdrag, (jmf: Walin m.fl., Ärvdabalken del II, den inledande kommentaren till 21 kapitlet). Då bortser HovR från nedanstående omständigheter i sak:

5.3 Rabi Isabar var legal ställföreträdare i restaurangbolaget Elamos Restaurang AB. Det får därmed anses vara ostridigt att han utförde ett uppdrag som **inte** inkluderade hans familj och som enbart rörde honom personligen.

I ett aktiebolag är aktiebolagets styrelse och verkställande direktör (vd) legala företrädare för bolaget, (Aktiebolagslagen (2005:551), ABL, 8:35 §). Såväl VD som den som är ordinarie ledamot av en bolagsstyrelse kan i sin roll som legal företrädare för bolaget bli solidariskt betalningsansvarig med bolaget för obetalda skatter och avgifter enligt reglerna om företrädaransvar.

Styrelsen i ett aktiebolag kan **inte** genom delegation, utfärdande av fullmakter eller på annat sätt avbörda sig det yttersta ansvaret för aktiebolagets organisation och förvaltning. Detsamma gäller för skyldigheten att sörja för en betryggande kontroll av aktiebolagets bokföring, medelsförvaltning och ekonomiska förhållanden, (prop. 2004/05:85 s. 310 och prop. 2004/05:85 s. 617-618).

5.4 Universalsuccession är en juridisk term inom förmögenhetsrätten som, i motsats till singularsuccession, innebär ett övertagande av en annan persons samlade förmögenhetsmassa, dvs. att man inträder i personens ställe vad gäller alla hans eller

hennes ekonomiska rättigheter och skyldigheter. Begreppet används främst om arv och är hämtat från romersk rättstradition.

I svensk rättstillämpning har universalsuccession främst använts för att beskriva vissa **ovanliga** fall där en arvinge blivit personligt ansvarig för den avlidnes skuldförbindelser. Resonemanget utgår från att skuldförbindelser som **inte** är av den typen att de p.g.a. sin starka koppling till den avlidnes person automatiskt förfaller vid dödsfallet i stället skall anses utgöra en del av den avlidnes förmögenhetsmassa och alltså skall övertas av arvingen genom universalsuccessionen.

I **normalfallet** kvittas dock skulder och tillgångar i dödsboet innan ett eventuellt överskjutande belopp kan fördelas som arv mellan arvingarna. Om dödsboets skulder är större än dess tillgångar är det dödsboet, och **inte** arvingarna, som går i konkurs. Termen har därför **inte** använts i någon större utsträckning i Sverige.

Begreppet är också intressant när någon gradvis övertar en förmögenhetsmassa genom en rad singulärfång, alltså en rad övertaganden av enskilda fysiska eller immateriella tillgångar, för att på så sätt kunna skaffa sig bättre rätt till tillgångarna än vad som hade varit möjligt vid en universalsuccession. Från den synpunkten finns i svensk rätt flera möjliga universalfång, men fortfarande främst på familje- och arvsrättens område, som exempelvis arv, testamente, giftorätt samt bodelning under bestående äktenskap.

5.5 Återvinning i konkurs innebär att en viss rättshandling (t.ex. betalning eller gåva) som gäldenären gjort före konkursen återgår. Det finns särskilda regler i Konkurslagen som skall förhindra att en gäldenär, som är eller riskerar att komma på obestånd, gör sina tillgångar oåtkomliga för borgenärerna. För att inte någon borgenär skall kunna agera för att få betalt före andra och därmed förändra borgenärernas inbördes ställning kan vissa rättshandlingar återvinnas om de har gjorts kort tid före konkursen. Konkursförvaltaren skall utreda om det finns återvinningsbara transaktioner. Rättshandlingen måste ha varit till nackdel för en eller flera borgenärer för att den skall kunna återvinnas. För att nackdelskravet skall vara uppfyllt räcker det att rättshandlingen försämrat utdelningen för åtminstone någon borgenär. Det är **inte** visat i Rabi Isabars fall att rättshandlingen har försämrat utdelningen för någon borgenär.

5.6 Svea HovR skriver, på sidan 4 i sitt protokoll, att en förpliktelse som grundas på återvinningsreglerna i Konkurslagen (1987:672), KonKL, är enligt Svea HovR inte en sådan personlig förbindelse som bör undantas från huvudregeln om att ansvaret övergår på "**Dödsboet**" vid gäldenärens död. Vidare skriver Svea HovR att det inte finns några särskilda regler, eller annat stöd, för att göra någon annan bedömning. Svea HovR har således **inte** beaktat vad som uttrycks i KonKL, 4:5 § 2 st. Svea HovR anför vidare att även utan lagreglering har motsvarande ansetts gälla vid fusion och hänvisar till Svea HovR beslut 2003-05-14 i mål nr: T 5680-02. Rättshänvisningen är **inte** tillämplig i detta mål. HovR menar vidare att det saknades anledning i det nu aktuella avseendet att göra skillnad mellan olika typer av universalsuccession. Det får anses vara ett mycket märkligt ställningstagande av en högre rätt eftersom universalsuccession kan uppstå på olika grunder främst inom familje- och arvsrättens område och knappast inom associationsrättens område och därmed knappast tillämpligt i detta fall. Rekvisiten får på denna grund **inte** anses vara uppfyllda, jmf: KonKL, 4:5 § 2 st.

5.7 "**Dödsboet**" gör gällande att det finns stöd för att göra en annan bedömning än den Svea HovR har gjort vid beaktande av universal- och singulärsuccession jämfört Ärvdabalken.

5.8 Grunderna för "**Dödsboets**" inställning vidhålls: Allmänt kan sägas att "**Dödsboet**" övertar den avlidnes tillgångar och skulder enligt gällande rättsförhållanden. En typ av dessa utgörs av den dödes skulder, vilka i 21 kap. Ärvdabalken (1958:637), ÄB, erhållit specialreglering. Något som också konstaterats är att "**Dödsboets**" syfte är **avveckling**, vilket, förutsätter att "**Dödsboets**" skulder betalas och att arvsskifte sker, (i de fall det är möjligt). Hur "**Dödsboets**" skulder regleras och hur dessa skall betalas blir därför särskilt intressant. Det kan sägas att det finns **tre** kategorier av skulder som kan betalas med "**Dödsboets**" tillgångar. Kategorisering bygger **uteslutande** på vem gäldenären var vid skuldens uppkomst: 1. **den avlidne**, 2. "**Dödsboet**" (saknar relevans i detta mål), eller Dödsbodelägare (saknar relevans i detta mål), (se: Walin & Lind II, sid. 222). I den första kategorin övertar "**Dödsboet**" den avlidnes skulder såvida dessa **inte** personligen hänför sig till den avlidne.

5.9 "**Dödsboet**" bestrider att det föreligger starka ändamålsskäl för "**Dödsboet**" skall anses skyldigt att inträda som part i rättegången genom en analog tillämpning av RB 13:7 § tredje stycket. Om det förhållningssättet vore legio skulle det få stora konsekvenser för den allmänna rättstillämpningen i landet. Beaktat Ärvdabalkens bestämmelser för personliga skulder och dess konsekvenser kan "**Dödsboet**" **inte** tvingas in i detta mål.

De alternativ som ligger närmast till hands torde vara att se Kärandens talan som ogrundad eftersom sökanden **inte** längre är borgenär och därmed behandla den påstådda fordran som bestridd i enlighet med Lag (1990:746) om Betalningsföreläggande och Handräckning. BfL, 23 §, eller att avvisa talan p.g.a. hinder enligt 21 § BfL då det framkommit att Käranden inte längre har talerätt beträffande sin påstådda fordran. Annorlunda uttryckt kan frågan sägas vara, om den omständigheten att fordran har överlåtits utgör en bristande processförutsättning eller en materiell fråga. Det går inte att hitta några generella kategoriska uttalanden i frågeställningen. Ekelöf har berört frågan och beträffande det fallet att svaranden bestrider fordran och Käranden gör gällande att fordran överlåtits till tredje man, "**Dödsboet**" i detta fall, skulle innebära att Käranden i sådana fall saknar talerätt. Fitger har inte heller berört frågan mer ingående men anför att det ibland i anledning av den omtvistade rättighetens anknytning till ett innehav av en tillgång eller annat innebär en överlåtelse på Kärandens sida i allmänhet att avvisning skall ske p.g.a. av bristande talerätt.

Andra uppfattningar förekommer också (jmf: NJA 2008 s. 733), som rörde en fråga om resning där svaranden till stöd för resningsansökan anför att han, efter att en dom vunnit laga kraft, fått reda på att den omtvistade fordran tvisten rörde hade överlåtits av svaranden under handläggningens gång. HD, som avslog ansökan av skäl som det inte behöver gås in närmare på, anförde utanför skälen (Obiter dictum), att käromålet på svarandens invändning i allmänhet skall ogillas om tvistemålet överlåtits och svaranden **inte** inträder i rättegången, eftersom Käranden inte längre är berättigad enligt sitt yrkande.

Det går således **inte** att finna något entydigt svar på frågan i rättspraxis, eller litteratur, och det går heller inte att säga att något av alternativen är direkt felaktigt. För att erhålla en enhetlighet mellan de handläggande myndigheterna bör dock Kärandens talan avvisas även p.g.a. av hinder enligt 21 § BfL. Käranden skall därmed **inte** tillåtas ändra sin talan efter att svaranden har avlidit.

För den allmänna tilltron till de rättsliga instanserna och det allmänna rättsmedvetandet synes det viktigt att HD meddelar prövningstillstånd i målet för att fastställa hur de rättsliga instanserna skall förhålla sig till begreppet universalsuccession samt i vilka sammanhang det kan ges rättskraft. Svea HovR's skrivning att det saknas anledning att göra skillnad mellan olika typer av universalsuccession ger uttryck för den stora oklarhet och osäkerhet som generellt föreligger i frågeställningen.

Sammanfattningsvis yrkar "**Dödsboet**" bifall till sin talan och menar att tingsrättens dom var korrekt.

Stockholm, dag som ovan

Mats Håkansson

FGM
556764-5626

POSTADRESS:
Box-860
114 79 STOCKHOLM

E-POST: florida@fmredovisning.se

FGM

